

חברה

כתב עת סוציאליסטי
לעניני חברה, כלכלה, פוליטיקה ותרבות

גיליון 20 | יולי 2005

“את כל אומץ הלב והנחישות של לוחמת המחתרת הסוציאליסטית הביאה אמא גם למאבק למען חברה צודקת יותר במדינת ישראל.”

מתוך: דברים שנאמרו לזכרה של אסתר אלכסנדר, עמ' 22

חברה - כתב עת סוציאליסטי לעניני חברה,
כלכלה, פוליטיקה ותרבות
כתב העת יוצא באחריות יסו"ד -
ישראל סוציאל-דמוקרטית
מערכת: קהילת פחזה 21 א' תל אביב 69404
gilatg@post.tau.ac.il
עורכים: יפתח גולדמן, גילי גופר, אודי מנור
מערכת: אבי בראלי, חודי נתן, ניר מיכאלי,
עופר סיטמן, דנה שני-עצמון
עזרה גם: ענת חולתא, אביתר כפכפי, יונתן לבנה
צילום: לשכת העתונות הממשלתית, ליהי קורן,
Picturestation, Stock.xchng
עיצוב: ליהי קורן | ערך
דפוס: גרפילי
מחיר: 10 שקלים לגיליון
בסיוע קרן המיסדים ע"ש י. אפטר, י. בראלי,
ש. גורן, א. זברסקי, י. חורין, ה. שנקר

ראשית

נראה שהפרשיה האומללה הזו מבטאת שוב את הסתלקותה של ההוגנות ממערכת השיקולים הכלכלית בישראל של קיץ 2005. בכך היא מצטרפת אל הדיקטטורה הנמשכת של פקידי האוצר בעיצוב המדיניות הכלכלית (מבקר המדינה הקדיש לכך פרק נכבד בדו"ח הביקורת האחרון שלו ואפילו ב'כנס קיסריה' הפומפוזי הציגו פרופ' אבי בן בסט וד"ר מומי דהן נייר עמדה ביקורתית בעניין); אל חוקי ההסדרים האנטי-דמוקרטיים שמעקרים כל חקיקה בעלת אופי סוציאלי; אל אי-אכיפתם הנמשכת של חוקי העבודה; אל חדות מכירת החיסול של נכסים ציבוריים; אל הלגת השכר השערורייתית ברשויות המקומיות; ואל המידע ההשוואתי <

זוכרים את ויקי כנפו? זוכרים את "שילכו לעבוד"? הצעידה ההירואית ממצפה רמון, לפני שנתיים בדיוק, לא הצליחה להפיל אז את הממשלה. אפילו לא את הבורסה. היא רק הצליחה לגרום לנתניהו להזיע קצת ולהציע תכנית מענקים לאמהות חד-הוריות - שקצבאותיהן קוצצו, כזכור, באכזריות - אשר תצאנה לעבוד: מי מביניהן שתגדיל את שכרה ב-1200 ש"ח, תהיה זכאית מדי ארבעה חודשים למענק של כמה אלפי שקלים. נכון, פירורים, אבל בכל זאת משהו. ובכן, מסתבר שגם כבשת הרש הזו נגולה, ומאות אמהות חד-הוריות עובדות אינן מקבלות את המענק המובטח. הסיבה פרוזאית למדי: "התקציב מוצה" ('הארץ', 29.6).

חברה

כתב עת סוציאליסטי
לענייני חברה, כלכלה, פוליטיקה ותרבות

<< החלק, המוטה, שבו מולעט הציבור הישראלי כדי לגרום לו להאמין ש"האיש השמן" – המגזר הציבורי – זקוק לדיאטה רצינית. השקר והמניפולציה הפכו בישראל למדיניות רשמית, בשירותה של אידיאולוגיה קיצונית, אנטי-סולידרית באופיה ודרוויניסטית בהשלכותיה. מצב דברים עגום זה מזכיר לנו פעם נוספת, כי בצד ביקורת בלתי-פוסקת על ההגמוניה הכלכלית השמרנית השלטת, עומדת בפני אנשי השמאל החברתי בישראל החובה לייצר אלטרנטיבה אמינה, בשתי חזיתות – תודעתית ופוליטית.

כמעט מחצית מגיליון 20 של 'חברה' מוקדש לעיסוק במשנתה החשובה של אסתר אלכסנדר ז"ל שנפטרה לפני כחודשיים. מותה הוא, כמובן, מכה קשה לכל החפצים בעיצובן של תיאוריות כלכליות שמאליות ורלוונטיות, כאמצעי חיוני בכל ניסיון להוביל את השיח הציבורי בנושאי כלכלה וחברה בכיוון הגון והומני יותר אך כתיבתה של אלכסנדר עודה חיה עימנו, ומדהים להיווכח – כפי שמראים רן רביב (עמ' 24), שמשון ביכלר ויונתן ניצן (עמ' 27) – עד כמה ניתוחיה החריפים הרחיקו ראות, ועד כמה יש בהם כדי לאפשר לנו להמייץ עולם טוב יותר – כבמאמרו של אודי מנור (עמ' 31). השינוי התודעתי שאליו יש לשאוף הוא, בהחזרת ההכרה – שעמדה בבסיס משנתה של אלכסנדר – כי הכלכלה הינה, בראש ובראשונה, מכשיר אנושי שנועד לסייע לבני האדם לכונן מערכת חברתית הגונה וצודקת.

אך יצירת האלטרנטיבה אינה יכולה להיעצר במישור התודעתי; חשוב ככל שיהיה, שכן, כפי שמזכיר לנו רן רביב, תפקידה של כל תיאוריה פוליטית חייב להיות שינוי של המציאות החברתית עצמה. שינוי אפשרי – בו עוסק מאמרו של יאיר לוי (עמ' 4) – הוא חינוך מעמדו של הקואופרטיב. מוסד זה, שנהגה עוד בראשית המאה ה-19, זוכה לאחרונה לעדנה מחודשת, בעיקר באירופה, ויש בו כדי להדגים כיצד ניתן לממש באופן יומיומי ערכים של סולידריות ושיתוף, תוך נטרול משקלם ההרסני של הרווח העודף והתחרות. מאמרה של אילנה לפידות (עמ' 7) מציג כמה ניסיונות עכשוויים מרתקים

לחידוש פניה של הקואופרציה בישראל. ולבסוף, אי-אפשר שלא להזכיר את האלטרנטיבה המעניינת והחשובה ביותר שנוצרה בשנים האחרונות בפוליטיקה הישראלית – התמודדותו של עמיר פרץ על ראשות מפלגת העבודה. המשנה הכלכלית-חברתית שהוא מציג מהווה משב-רוח מרענן בנוף הצחיח של הדיון הציבורי העקר בנושאי כלכלה וחברה, אף שניתן, כמובן, לבקר ביחס לעניינים מסוימים (למשל, יחס ההסתדרות שבראשותו לעובדי חברות כוח אדם ולמהגרי עבודה). עדות לפוטנציאל הרדיקלי שלה ניתן לראות בהתגייסות חסרת-התקדים כנגדו, שהביאה לדחיית הבחירות לראשות המפלגה. הקואליציה המתנגדת לפרץ היא רבת-עוצמה, בהיותה נשענת הן על יסודות מעמדיים (ההתנגדות לגישתו הסוציאל-דמוקרטית המתונה שמפעפת במרבית כלי התקשורת, כמו גם בחלקים רחבים של מפלגת העבודה, היא רק קצה הקרחון) והן על יסודות עדתיים (השימוש ברמיזות סטריאוטיפיות – מה"בזאר התורכי" דרך ה"חצר הביזנטית" ועד "השפם של סטאלין" – שנועדו לגמדו מבחינה ציבורית). הצלחתה הנקודתית של קואליציית "ההון והאליטות" מלמדת שהקרב על עיצוב פניה של החברה הישראלית לא יהיה קל. אך נדמה שהבשורה המעודדת ביותר היא שאכן אנו ניצבים בפתחו של קרב כזה.

